

Norges gjennomføring og bidrag til å oppfylle globale mål for natur

Naturavtalens mål 7:

Innen 2030 redusere risikoene for og negative konsekvenser av forurensning fra alle kilder til nivåer som ikke skader naturmangfold og økosystemfunksjoner og -tjenester og samtidig vurdere kumulative effekter, blant annet ved å redusere tapet av næringsstoffer til miljøet til det halve, herunder gjennom en mer effektiv bruk og fordeling av næringsstoffer, ved minst å halvere den samlede risikoen fra pesticider og svært farlige kjemikalier, inkludert gjennom en integrert og vitenskapsbasert skadedyrkontroll der det tas hensyn til matsikkerhet og levekår, og ved å forhindre, redusere og arbeide for å eliminere plastforurensning.

Miljødirektoratet	Direktoratsgruppe
Tiltak og virkemidler i dag (Status) (deloppdrag 3)	
3.1 Tiltak og virkemidler nevnt i Natur for livet	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p> <p>Natur for livet¹ Aichi-mål 8: Innen 2020 er forurensning, inkludert overskudd av næringssalter, redusert til et nivå som ikke er skadelig for økosystemers funksjon og biologisk mangfold.</p> <p>"På bakgrunn av den globale situasjonen er forurensning fra overskudd av næringssalter spesielt framhevet i målet, men dette omfatter også annen forurensning med negativ påvirkning på naturmangfoldet. Det er en klar kobling til målformuleringer i de globale konvensjonene om kjemikalier og miljøgifter, som Norge også er forpliktet av. Relevante i denne sammenhengen er også Norges forpliktelser etter vanddirektivet og EUs regelverk på kjemikalie- og avfallsfeltet, blant annet EUs kjemikaliereregulering REACH og rammedirektivet om avfall. Disse regelverkene gir blant annet klare mål og reguleringer for næringssalter og helse- og miljøfarlige kjemikalier. Disse forpliktelsene er mer konkrete og juridisk bindende enn Aichi-mål 8, og det må antas at Norge gjennom å</p> <p>Landbruksdirektoratet: Vannforskriften og regionale vannforvaltningsplaner og tilsvarende tiltaksprogram. Regionale vannforvaltningsplaner og tilsvarende tiltaksprogram er utarbeidet av fylkeskommuner som er utpekt som vannregionmyndigheter. Klima- og miljødepartement godkjenner planene som deretter settes i verk.</p> <p>Mattilsynet: Natur for livet henviser til handlingsplanene for bærekraftig bruk av plantevernmidler. Se <u>Meld. St. 14 (2015-2016)- Natur for Livet side 57.</u></p> <p>Forsvarsbygg: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Statens vegvesen: Mål 8: Innen 2020 er forurensning, inkludert overskudd av næringssalter, redusert til et nivå som ikke er skadelig for økosystemers funksjon og biologisk mangfold.</p> <p>Det er en utfordring å håndtere forurensning i byer, spesielt den som berører innsjøer og elver. Forurensningstilførslene stammer både fra forurenset grunn/sedimenter, utslipp fra industri og husholdninger og overflateavrenning fra dekkede overflater i byene. Overflateavrenning fører til forurensning på grunn av</p>

¹ Meld. St. 14 (2015-2016)- Natur for Livet

	<p>oppfylle disse forpliktelsene langt på vei oppfyller Aichi-mål 8."</p> <p>"Miljøgifter er helse- og miljøfarlige kjemikalier som blir sakte nedbrutt i naturen og hoper seg opp i næringskjedene. Dyr på toppen av næringskjedene er særlig utsatte for miljøgifter. Miljøgiftene er derfor en alvorlig faktor for negativ påvirkning på naturmangfold, samt på matforsyning og kommende generasjoners helse. Mye er gjort for å redusere risikoen for helse og miljø fra ulike kjemikalier, men det er ikke tilstrekkelig for å møte de langsiktige utfordringene. Nivåene i miljøet av enkelte kjente miljøgifter som PCB er på vei ned, og forbud nasjonalt og internasjonalt har gitt viktige resultater. Industriutslippene av miljøgifter er kraftig redusert i Norge og andre vestlige land, og de samlede utslippene av prioriterte miljøgifter er vesentlig redusert de siste 15 årene."</p> <p>Natur for livet pekte også på at <i>vannforskriften er et viktig verktøy i arbeidet for god tilstand i elver og innsjøer. I regionale vannforvaltningsplaner settes det miljømål for vannforekomstene og utarbeides tiltaksprogrammer. Regjeringen vil, gjennom en samordnet innsats mellom berørte sektorer, følge opp tiltak som framgår av vannforvaltningsplanene slik at fastsatte mål nås.</i> I de oppdaterte vannforvaltningsplanene for årene 2022-2027 er det en rekke tiltak mot forurensing av vannmiljøet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 321 tiltak mot forurensing fra industri og forurenset grunn eller sjøbunn • 1076 tiltak mot forsuring (avbøtende tiltak mot effekten av sur nedbør) • 2479 tiltak mot forurensing fra avløp • 3173 tiltak mot forurensing fra jordbruk 	<p>transport av vann over lengre distanser, men også til økt risiko for flom på grunn av at vannet renner raskere over dekkede overflater</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ikke relevant</p>
<p>3.2 Andre tiltak og virkemidler i regi av miljøforvaltningen</p>	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p> <p>Når det gjelder regulering av kjemikalier for å hindre utslipp jobber vi i stor grad internasjonalt da internasjonale reguleringer av et internasjonalt marked fungerer mer effektiv sammenlignet med nasjonale reguleringer. Utslipp av kjemikalier inkluderer i denne sammenhengen også utslipp fra</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Vannforskriften og Regionale vannforvaltningsplaner og tilsvarende tiltaksprogram.</p> <p>Vann-Nett.</p>

	<p>produkter i hele deres livsløp (altså inkludert avfall). Arbeid finner sted innenfor blant annet EUs ulike kjemikalie- og produktregelverk, samt globalt innenfor ulike konvensjoner. Arbeidet er forankret i regjeringens handlingsplan for ein giftfri kvardag 2021-2024².</p> <p>Tiltak for å forhindre, redusere og arbeide for å eliminere plastforurensning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plastemballasje og -avfall reguleres i avfallsforskriften kapittel 6 og 7. Avfallsforskriften forplikter de som setter emballasje og emballerte produkter på markedet i Norge til å være medlem i en produsentansvarsordning, krav om materialgjenvinning og retursystem for drikkevareemballasje. Det er viktige virkemidler for å redusere avfallsmengden og forhindre forsøpling. • Krav om utsortering av plastavfall som kan materialgjenvinnes fra husholdningsavfall og liknende avfall fra næring og levere dette til materialgjenvinning bedrer ressursutnyttelsen og beskytter miljøet. Dette kravet er regulert i avfallsforskriften kapitel 10a • Krav om materialgjenvinning og sikker håndtering av plast fra elektriske og elektroniske produkter, kasserte kjøretøy og batterier, gjennomføres som behandlingskrav i de respektive regelverk. • Enkelte produkter av plast er regulert i produktforskriften kapittel 2b med formål å forebygge og redusere miljøpåvirkningen fra enkelte plastprodukter, herunder redusere og forebygge forsøpling og spredning av mikroplast. Det er forbudt å omsette engangsprodukter av plast som for eksempel bestikk, tallerkener, sugerør, bomullspinner, og matbeholdere og drikkebegre i EPS. For andre engangsprodukter av plast som sanitetsartikler, våtservietter, tobakksprodukter med filter og drikkebegre, er det krav om merking. 	<p>Den nasjonale modellen TEOTIL som beregner årlige tilførsler av næringsstoffer mm fra ulike kilder i Norge til REGINE-nedbørfelt-enheter. TEOTIL-modellen oppdateres/videreutvikles. Arbeidet skal ferdigstilles 31.12.2023.</p> <p>Helhetlig tiltaksplan utarbeidet av Regjeringen for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv. Planen omfatter til sammen 63 tiltak fordelt over 7 innsatsområder. Ansvar for gjennomføring av tiltakene er delt mellom ulike forvaltningsnivåer og sektorer.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Statens vegvesen: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Forbud mot bruk av kreosotimpregnerte materialer (bl.a. i kraftledningsstolper) Forbud mot bruk av oljefyr i boliger, og krav om bruk av rentbrennende vedovner reduserer partikkelutslipp.</p>
<p>3.3 Tiltak og virkemidler i</p>	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p>	
	<p>Miljøstatus³</p>	<p>Landbruksdirektoratet:</p>

² Handlingsplan for ein giftfri kvardag 2021-2024. Klima- og miljødepartementet.

³ Miljøstatus- forurensning <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/forurensning/>

kommuner og sektorer

"Kommunen er forurensningsmyndighet for lokal luftkvalitet, jordbruk, avløp og forsøpling. Flere kommuner har blant annet satt i verk en rekke tiltak for å bedre den lokale luftkvaliteten. Eksempler på tiltak mot svevestøv er restriksjoner på bruk av piggdekk, hastighetsreduksjoner, renhold og støvdemping av veier og utskiftning av gamle vedovner."

Enkelte kommuner har også igangsatt tiltak for å redusere forurensning fra avløp, gjennom utbedring av renseanlegg og/eller opprydding i spredte avløp. Miljødirektoratet har i 2019 og 2020 skjerpet forventningene til Statsforvalterens oppfølging av kommunene på avløpsområdet.

Tiltak for å redusere avrenning fra jordbruket er i stor grad avhengig av at det er tilstrekkelige midler til tilskudd over Regionale Miljøprogrammer (Statsforvalteren) og Spesielle Miljøtiltak i Landbruket (kommunene). I tillegg må Statsforvalteren bruke sin mulighet til å vurdere forpliktende krav til vannmiljøtiltak i områder hvor miljømålene ikke nås med bruk av andre virkemidler.

Jordbruksmodellen i TEOTIL som beregner tilførsler fra jordbrukssektoren ned i REGINE felter er under utvikling av NIBIO og skal kobles mot TEOTIL innen 31.12.2023.

Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP): RMP-ordningen gir midler til frivillige tiltak for å redusere forurensning fra jordbruket til vassdrag og kyst (som ingen jordarbeiding om høst, etablering av kantsoner i åker og eng, vedlikehold av fangdam osv) redusere bruk av plantevernmidler og redusere utslipp til luft mm. Det er økt interesse for å utføre RMP-tiltak og det forventes flere søknader fremover.

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL): SMIL-ordningen gir midler til frivillige forurensningstiltak. Utbedring av hydroteknisk anlegg er en av de meste omsøkte SMIL-tiltak og er viktig for å redusere overflateavrenning fra jordbruket spesielt mtp økt nedbør gitt klimaendringer. Etablering og vedlikehold av fangdammer, etablering av kantsoner er andre viktige SMIL-tiltak som motvirker forurensning fra jordbruket. Dekke over gjødsellager for å redusere utslipp til luft, særlig av ammoniakk, kan også finansieres over SMIL. Rensetiltak som biobed for å redusere tap av plantevernmidler.

Det er stor interesse for å utføre SMIL-tiltak og det forventes flere søknader fremover.

Handlingsplan for bærekraftig bruk av plantevernmidler (2021-2025). Hovedmålene i handlingsplanen er å redusere risiko for helse og miljø og å redusere avhengigheten av kjemiske plantevernmidler.

Midler til bærekraftig bruk av plantevernmidler (PLV): Gjelder midler til prosjekter for oppfølging av handlingsplan for bærekraftig bruk av plantevernmidler.

Klima- og miljøprogrammet (KMP): KMP gir prosjektmidler til prosjekter som bidrar til økologisk landbruk, redusert avrenning av næringsstoff og klimagassutslipp fra jordbruket.

Forskrift om nydyrking: generelt forbud mot nydyrking av myr, noe som reduserer klimagassutslipp.

Jordbruksavtalepartene er enige om at det skal utarbeides en helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket. Planen skal ferdigstilles innen 31.12.2024.

Regionale krav for miljøforsvarlig drift, jf. jordloven § 11. Per i dag er det kun Oslo Viken som har fastsatt regionale miljøkrav, men prosessen med utarbeiding av regionale miljøkrav i Vestfold Telemark og Innlandet er i gang.

Mattilsynet:

Handlingsplanen for bærekraftig bruk av plantevernmidler gir en oppsummering av status på plantevernmiddelområdet og aktuelle tiltak.

Forsvarsbygg:

- Vannovervåkning
- Opprydning av forurenset grunn - reduserer også avrenning og spredning
- Oppbygning og bruk av skytebaner med formål om å redusere avrenning og spredning
- Benytte mer miljøvennlig ammunisjon
- Minimere bruk av sprøytemidler
- Redusere reiseaktivitet - mindre lokal forurensning og klimautslipp
- Stoffkartotek
- Bruk av el-biler
- Energieffektivisering
- Arealplanlegging, avklare arealbruk
- Bruk av laser og simulator til trening

Vi måler effekt prosjektspesifikt med overvåkning, for områder med utslippstillatelse er krav gitt i enkelt vedtak eller så følger vi lover/forskriftskrav, men vi har ingen større sammenstilling av mål eller resultater.

Statens vegvesen:

For Statens vegvesen:

Vegsalting og vegavrenning generelt har negative miljøkonsekvenser, og det arbeides med å optimalisere saltingen og redusere mengden.

Det er krav om renseløsninger og krav til beredskap mot akutt forurensning med krav til oppfølging og gransking av alvorlige hendelser.

SVV har rutiner for å begrense bruk av plantevernmidler for ugrasbekjempelse, og en restriktiv praksis mht bruk av plantevernmidler for å bekjempe uønskede arter. Aktuelt tiltak kan være å forsterke disse kravene.

Statens vegvesen arbeider med kunnskapsutvikling for å forbedre renseløsninger, metoder for å avdekke mikroplast i miljøet og hvordan dette spres.

Luftkvalitet: For å redusere utslipp av svevestøv fra vegtrafikk er det mest effektive virkemiddelet å redusere trafikkmengden. Dette kan gjøres gjennom ulike avgiftssystemer, bompenger, redusert hastighet, miljøfartsgrenser, tilrettelegging

		<p>for sykkel, gange og kollektivtransport og et arealbruksmønster som ikke øker transportbehovet med privatbil. For byområder med byvekstavtaler inngår slike tiltak, og i tillegg har en del byer bypakker med nullvekstål.</p> <p>Videre er mindre bruk av piggdekk, og hyppig renhold og støvdemping viktige tiltak. Når det gjelder tiltak mot NO₂ er det viktigste tiltaket overgang samme som mht svevestøv når det gjelder å redusere trafikkmengden pluss overgang til fossilfrie kjøretøy- og maskinpark.</p> <p>Når det gjelder støy gjennomføres støykartlegging og støytiltak iht. Gjeldende regelverk og retningslinjer (T-1442). I hvilken grad tiltakene er relevante for påvirkning på økosystem er uklart, da det finnes lite kunnskap om dette.</p> <p>Lys: Det er iverksatt et FOU-prosjekt om lysforurensning og tekniske muligheter for redusert belysning, hvor det prøves ut alternativer for å redusere belysning og vurdering av effekter.</p> <p>Plast/avfall: Krav om innsamling, sortering og avfallsrapportering, vurderer gjenbruk, nedfresing av veioppmerking for å redusere utslipp av mikroplast. Aktuelt tiltak kan være å forsterke disse kravene.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: NVE setter vilkår i konsesjoner for å forhindre forurensning av drikkevannskilder fra energianlegg, avrenning av olje fra transformatorer og jord- og sjøkabler. Større fokus på klimagassfrie energianlegg (i dag brukes klimagassen SF₆ som isolasjonsgass i kompakte transformatorer). Helhetlig fokus også på partikkelutslipp fra vedfyring ved utforming av energimerkeordningen for bygg.</p>
<p>3.4 Måloppnåelse</p>	<p>A) Hvordan vurderer man effekten av disse tiltakene og virkemiddelbruken?</p> <p>Norge er del av EUs kjemikalierregelverk som regnes for å være det mest omfattende, strengeste og mest effektive i verden. Samtidig er vi en aktiv pådriver for å utvikle regelverket videre. Ved også å adressere kjemikalier på globalt nivå, når vi ut til andre deler av verden utenfor EU. Forurensning transporteres ofte over landegrensene og tiltak internasjonalt er derfor viktig. Internasjonal innsats for strenge reguleringer av miljøgifter og helse- og miljøfarlige kjemikalier er de mest effektive virkemidlene for å nå målene. Samtidig skjer utviklingen av nye kjemiske stoffer i et så hurtig tempo at det er krevende å regulere nye potensielt miljøskadelige stoffer raskt nok. Fokus er derfor skiftet mot å regulere større grupper av kjemikalier framfor enkeltstoffer, for å få enda mer effektive reguleringer.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Bruken av jordbruksavtalens virkemidler vurderes årlig i en særskilt rapport (virkemiddelvurderingen). Vurderingen omfatter blant annet prioritering av midler, søknadsprosess, potensial for forbedring av forvaltning og bruk av midler. Effekten av enkelttiltak utredes separat gjennom oppdrag til eksterne forskningsinstitusjoner (ved behov), og prosjekter finansiert gjennom KMP, PLV og andre prosjektmidler over LUF.</p> <p>En ferdig utviklet jordbruksmodell/TEOTIL vil bidra til vurdering av effekter av dagens gjennomførte miljøtiltak på jordbrukets tilførsler av næringsstoff med mer.</p> <p>Regionale vannforvaltningsplaner og tilsvarende tiltaksprogram viser også oppnådd fremdrift og arbeid med ulike miljøtiltak i jordbruket og utsatte vannforekomster hvor det kreves styrking av innsats.</p> <p>Mattilsynet: Ikke utfyllt</p>

Forhindre, redusere og arbeide for å eliminere plastforurensning

- Mengden plastemballasjeavfall øker mer enn andelen som materialgjenvinnes. Det er derfor foreslått ytterligere tiltak rettet mot plastemballasje i EU-kommisjonens forslag til ny emballasjeforordning. Forslaget ligger nå til behandling i Rådet og Parlamentet.
- Forbud mot omsetning av enkelte engangs plastprodukter kan redusere bruken av engangspplast med 1,9 milliarder enheter eller 3 600 tonn årlig⁴.
- Andre bestemmelser under EUs direktiv om plastprodukter vil også bidra til forebygging og reduksjon av plastforsøpling. Dette innebærer blant annet at det skal innføres utvidet produsentansvar for enkelte engangs plastprodukter og utsyr i plast fra fiskeri og akvakultur, funksjonskrav for drikkeflasker og redusert forbruk av drikkebegre og matbeholdere for "take-away".
- Et forbud mot tilsatt mikroplast (f.eks. gummigranulat fra kunstgressbaner) er forventet å bli vedtatt høsten 2023. Det er anslått at forbudet vil redusere mikroplastutslipp i Europa med 500 000 tonn over 20 år. EU-kommisjonen har også varslet tiltak mot utilsiktet mikroplastutslipp, dvs. mikroplastutslipp fra f.eks. dekk og tekstiler.

Vannmiljø

Arbeidet etter vannforskriften (EUs vanddirektiv) medfører at regionale vannforvaltningsplaner med tiltaksprogrammer oppdateres hvert sjettede år, for å nå målene om kjemisk tilstand (miljøgifter) og økologisk tilstand (her inngår næringsstoffer og forsurening). For kjemisk tilstand har vi overvåkingsdata for under 10 % av vannforekomstene. Økologisk tilstand er vurdert på grunnlag av data for om lag 20 % av vannforekomstene, supplert med ekspertvurderinger. Hele 25 % av Norges naturlige vannforekomster i elv og innsjø oppnår ikke god eller svært god økologisk tilstand, og her er

Forsvarsbygg:

Innenfor en del av de punkter nevnt i punkt 3.3 har vi forbedret resultater å vise til.

Ved sanering av forurensning ser vi bedre resultater hos lokalt dyreliv (mindre forurensning i resipienter)

Vi har ingen systematisk overordnet vurdering av effekter og langtidsresultater.

Ved tildeling av midler for ivaretagelse av engareal blir tiltaket gjennomført, og man ser en ønsket endring av artssammensetning.

Overvåknings resultater fra forvaltningen danner grunnlag for evt. behov for utredning og evt. tiltak.

Statens vegvesen:

Det har vært en reduksjon i bruken av veisalt senere år, etter flere år med økning i volum. Fremdeles fører avrenning av salt til forringelse av miljøkvalitet, spesielt i vannforekomster som ligger nær veien.

Forbruket av plantevernmidler har gått betraktelig ned de siste 6 årene i SVVs kontrakter.

Måloppnåelse på forurensning i vann følges opp for SVVs riksveger gjennom arbeidet med vannforskriften og de regionale vannforvaltningsplanene.

Luftkvalitet: Det er flere byer og tettsteder som ikke når nasjonale mål og grenseverdier hvert år, men tiltak for å nå nullvekstmålet for biltrafikken i byer med byvekstavtale, eller bypakker gir effekt på trafikkveksten.

Støy: Det er en liten nedgang i støyplage til boliger fra vei. Effekten på naturmangfold av støy er likevel uvisst.

Det finnes lite kunnskap om hvordan luftkvalitet, støy, lys og mikroplast påvirker økosystemer. Grenseverdier tar utgangspunkt i effekt på mennesker. Det er behov for mer kunnskap om dette.

Norges vassdrags- og energidirektorat:

Ikke relevant

⁴ Reduced Littering of Single-Use Plastics, Mepex og Eunomia 2018 <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2019/mai-2019/reduced-littering-of-single-use-plastics/>

	forsuring grunnet sur nedbør, samt avrenning fra landbruk og avløp blant de fire største påvirkningene.	
	<p>B) Systemer for å måle progresjon og effekt</p> <p>Se indikatorene under punkt 2.4 da disse har blitt utviklet med mål om å måle progresjonen på disse feltene.</p> <p>For plastemballasje er det årlig rapportering fra produsentansvarsordningene til Miljødirektoratet, og Norge rapporterer til EU på målene i emballasjedirektivet.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Samme som nevnt ovenfor. Den årlige miljøstatistikken innhentet fra ulike tilskuddsordninger kan også brukes til å se nærmere på trender og progresjon for enkelte tiltak innen hver ordning. For oversikt over vannstatus i Norge (f.eks. økologisk tilstand, påvirkning, tiltak) er Vann-Nett verktøyet å bruke (supplert med regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogram).</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: Vi har lokal overvåking for noen av tiltakene, men få vurderinger utover det.</p> <p>Forvaltningen har vannovervåking for Skyte- og øvingsfelt, flyplasser og tekniske anlegg som skal følges opp og resultater vurderes. Vi ser hovedsakelig på stigende verdier og trend som utløsende faktor for tetter oppfølging. Hver lokalitet blir vurdert for seg, grunnet ulike forhold og bruk.</p> <p>Statens vegvesen: Vann: Overvåking av vannforekomster med nasjonale og lokale undersøkelser av ulike instanser pågår. Fastsetting av tilstand etter vannforskriften pågår. Statens vegvesen gjennomfører egen innsjøundersøkelse for å følge opp påvirkning fra salt og tungmetaller</p> <p>Luftkvalitet: Det er et velfungerende målenettverk med kontinuerlig overvåking av forurensningssituasjonen.</p> <p>Støy: Det gjennomføres støykartlegginger for boliger, barnehager, skoler og helseinstitusjoner iht. forurensningsforskriften langs riksvegnettet.</p> <p>Plast/avfall: Det er rapporteringskrav i egen virksomhet</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Det er ingen systemer for å måle effekten av tiltak for å forhindre forurensing.</p>
3.5 Vurdering av situasjonen i 2030 med eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler (0-alternativ)	<p>A) Situasjonen i 2030 med videreføring av iverksatte tiltak og virkemidler (dvs. 0-alternativet).</p> <p>Farlige stoffers påvirkning på natur er utfordrende og komplisert å måle da en målt effekt kan ha flere ulike årsaker, og det i tillegg kan være stor treghet i systemet fra et tiltak innføres til man faktisk vil se en forbedret tilstand i miljøet (noen farlige stoffer kan eksistere i miljøet i flere</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Større interesse for gjennomføring av forurensningstiltak og mer målrettet innsats ved hjelp fra TEOTIL vil forbedre situasjonen i 2030 for vannmiljøet. Det er en risiko for at økosystemer på land kan bli nedprioritert som følge av høy prioritering av virkemiddelbruk på vannøkosystemer.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p>

tiår). Ifølge UNEP⁵ forventes det en tre prosent årlig økning i salg av kjemikalier fram til 2050, med en dreining i produksjon og bruk fra høyt industrialiserte land til mindre utviklede land.

For plastemballasje og plikten til å materialgjenvinne denne, forventer vi at kravene i avfallsforskriftens kapittel 7 nås. Det vil være et viktig bidrag for Norges oppnåelse av Kunming-Montreal målet på plast.

For enkelte engangsprodukter i plast og utstyr i plast fra fiskeri og akvakultur, vil gjeldende og kommende nasjonalt regelverk bidra til redusert bruk av og forsøpling av plast.

Dersom miljømålene for god kjemisk og økologisk tilstand i vannmiljøet skal nås i 2030, forutsettes videreutvikling av regelverket, herunder revisjon av gjødselverforskriften. Det vil også være behov for økt innstas i kommunene for opprydding av utslipp fra avløp (kommunalt og spredt), og generelt tilstrekkelig finansiering av miljøtiltakene i de godkjente vannforvaltningsplanene 2022-2027.

Forsvarsbygg:

Forsvarsbygg har oversikt over vesentlige miljøaspekt for Forsvarssektoren. Disse er bla lokaliteter som har behov for sanering/restaurering/tilbakeføring med bakgrunn i Forsvarssektorens aktivitet med stoffer som nå er forbudt og/eller nedlagt aktivitet. Etter hvert som vi får ny kunnskap og/eller kjennskap til nedlagt aktivitet vil det tilkomme flere lokaliteter som må miljøsaneres. Det jobbes kontinuerlig med dette. Fremdriften er avhengig av finansiering direkte fra FD. I tillegg har Forsvarsbygg rammevilkår for mye av vår aktivitet som krever at vi jobber for en reduksjon i vår påvirkning av miljø. Bane- og avisingsmidler er nødvendig, men vi ønsker å redusere miljøpåvirkningen. Hvor mye miljøpåvirkningen endres er avhengig av teknologisk utvikling og hvor mye det skal øves. Det forventes at nye undersøkelser og ny kunnskap gjør at behovet for sanering vil fortsette å øke. Når mye av dette arbeidet har usikre økonomiske rammer kan man forvente at 0- alternativet blir at situasjonen forverres.

Statens vegvesen:

Vann: Sjøl om økning av biltrafikk i byer kan bremses og ikke øke, bla pga byveksttaltaler, bypakker og tiltak finansiert gjennom disse, så er det lite som tyder på noen reduksjon i samlet trafikkmengde i Norge, prognosene viser trafikkvekst for landet. Overgang til el-bil har begrenset virkning på avrenning fra veg, ettersom utslipp av avgasser er en liten andel av samlet forurensning. Det meste kommer fra slitasje fra vegbane, bremses og andre veg- og bilelementer. Det er ikke en kjent erstatning for salt, og hensyn til trafiksikkerhet og fremkommelighet medfører at saltbruken vil kunne holde seg på noenlunde samme nivå. Noe optimalisering av bruken av salt kan fortsatt gi litt nedgang, men mange vannforekomster vil fortsatt få en betydelig tilførsel. Ut fra akkumulert virkning av salt og andre miljøgifter til mindre innsjøer, forventes situasjonen å være svakt forverret i 2030.

Luftkvalitet: Ettersom trafikkmengden er stadig økende, og nasjonale mål og grenseverdier for luftkvalitet blir strengere som følge av ny kunnskap om helseskade pga. luftforurensning, vil det være vanskelig å nå målene for svevestøv. På grunn av overgang til el-kjøretøy er det sannsynlig at målene for NO2 vil kunne nås. En bypolitikk som innebærer tiltak for overgang til miljøvennlig transport og arealplanlegging som gir redusert transportbehov i byer og tettsteder vil kunne gi en forbedring på sikt. Mulig behov for økt bruk av salt for støvdemping.

Støy: Støymålene ble ikke nådd innen 2020 og nye støymål er ikke fastsatt. Gjennomføring av tiltak etter støyregelverket har vist seg å ikke være tilstrekkelig.

⁵ UNEP Global Chemicals Outlook 2012, Synthesis Report for Decision-Makers

God arealplanlegging regnes derfor som det mest effektive tiltaket vi har for å forebygge støyplage og støyrelaterte helseeffekter.

Norges vassdrags- og energidirektorat:

Med ny teknologi vil utslipp av SF₆ trolig gå ned da man kan benytte andre typer insolasjonsgass i kompakte transformatorstasjoner.

B) Situasjonen i 2030 med planlagte tiltak og virkemidler.

(Se over)

Landbruksdirektoratet:

Vi forventer forbedring når det gjelder vannøkosystemer, grunnet bedre målrettede virkemiddel- og tiltaksbruk ved hjelp fra TEOTIL og en plan for bærekraftig bruk av nitrogen. I tillegg vil økt iverksettelse av regionale miljøkrav og økt interesse for forurensingstiltak i SMIL og RMP bidra til forbedring av situasjonen. Det er en risiko for at økosystemer på land kan bli nedprioritert som følge av målrettet prioritering av virkemidler rettet mot vannøkosystemer.

Mattilsynet: *Ikke utfyllt*

Forsvarsbygg: *Ikke utfyllt*

Statens vegvesen:

Vann: Det vil bli bygd ut flere rensiltak for overvann fra veg og for tunnelvaskevann etter krav i vegnormaler og krav om utslippstillatelser fra miljømyndighetene. Det vil særlig gjelde for tunnelvaskevann og vil gi en forbedring i nærliggende resipienter. Salt lar seg ikke fange og rense, så nye tiltak vil ikke virke for saltpåvirkning.

Luftkvalitet: Forventer en forbedring av NO₂- nivået, men uten ytterligere tiltak vil situasjonen for svevestøv trolig bli forverret. Dette skyldes også at el-biler er generelt tyngre, noe som gir økt slitasje på vei, dekk og bremses og dertil økte utslipp av svevestøv. Vedfyring er også en kilde til fint svevestøv. Med fortsatt høye strømpriser må man regne med at folk kommer til å fortsette eller øke bruken av ved. En fortsatt satsing på bypolitikk som innebærer tiltak for å nå nullvekstmålet for persontransport med privatbil vil kunne gi en forbedring på sikt. Dette er tiltak som gir overgang til miljøvennlige transportmidler og arealplanlegging som gir redusert transportbehov.

Støy: Relevans for natur er usikker, men trolig vil situasjonen bli forverret som følge av trafikkvekst og flere bosatte i støyutsatte områder. Reduserte fartsgrenser og en bypolitikk som skal føre til nullvekst i persontransport med bil kan bidra til reduksjon av antall som plages av støy.

Plast: Etersom det tar noe tid før plast blir til mikroplast, har man ennå ikke sett effektene av mikroplast i økosystemene. Derfor vanskelig å vurdere situasjonen for plastforurensning.

Norges vassdrags- og energidirektorat:
Med ny teknologi vil utslipp av SF₆ trolig gå ned da man kan benytte andre typer insolasjonsgass i kompakte transformatorstasjoner. Trolig vil bruk av SF₆ kunne ha blitt forbudt innen 2050.

Tiltak og virkemidler for å nå målet (deloppdrag 3, 5 og 6)

4.1 Bruk av eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?

A) Eksisterende tiltak og virkemidler som er/kan være særskilt effektive for å nå målet, eller planlagte tiltak og virkemidler med potensial for god effekt, på kort (2030) og lengre (2050) sikt

På kjemikalieområdet er Norge en aktiv part i mange globale konvensjoner og rammeverk som har som mål å redusere kjemikaliers negative påvirkning på natur og som dermed må sees på som relevante for å nå Kunming-Montreal målet. Disse vil gjerne ha egne mål (med tilhørende indikatorer) som faller sammen med mål 7, og det vil være muligheter for synergi ved å se alle disse i sammenheng. Blant de aktuelle konvensjonene og rammeverkene kan man finne Baselkonvensjonen om transport av farlig avfall over landegrensene, Rotterdamkonvensjonen om grensekryssende transport av visse farlige kjemikalier og plantevernmidler, Stockholmkonvensjonen om persistente organiske miljøgifter, Minamata-konvensjonen om kvikksølv og SAICM om internasjonal forvaltning av kjemikalier og avfall. Forhandlinger om en global plastavtale pågår også for tiden.
Det er viktig å se de ulike internasjonale instrumentene i sammenheng for å unngå dobbeltarbeid/dobbelrapportering og utnytte de ulike synergiene som finnes.

Viktige tiltak knyttet til å forhindre, redusere og arbeide for å eliminere plastforurensning kommer gjennom regelverk fra EU. For eksempel gjennom EU-kommisjonens forslag til ny emballasjeforordning, pågående gjennomføring av EUs direktiv om plastprodukter, og varslede tiltak på EU-nivå mot utilsiktet mikroplastutslipp. Nasjonalt har vi allerede avfallsforskriften 10a om krav til utsortering og materialgjenvinning av plastavfall og landbruksplast som kan materialgjenvinnes. Den trådte i kraft 1. januar 2023 og det er forventet at effekten sees

Landbruksdirektoratet:
Flere tiltak under RMP og SMIL er viktige for å nå målet, og er utformet for å stimulere til frivillig gjennomføring. Regionale miljøkrav er også et viktig virkemiddel som vil målrette innsats i arealer særlig utsatt til erosjon og avrenning. TEOTIL kan bidra til bedre målretting av innsats. Helhetlig plan for bærekraftig nitrogen bruk vil også styrke kunnskapsgrunnlaget for bedre forvaltning av nitrogen i jordbruket og danne grunnlag for fremtidig spissing av verktøy og tiltak.

Mattilsynet:
Gjennom handlingsplanen for bærekraftig bruk av plantevernmidler har regjeringen vedtatt en rekke tiltak Norge har ambisjoner om å nå innen 2025. Tiltakene fordeler seg innenfor områdene:

- Integriert plantevern
- Godkjenning av plantevernmidler
- Opplæring
- Omsetning av plantevernmidler
- Informasjon og holdningsskapende tiltak
- Forekomst og akutte effekter
- Riktig bruk av plantevernmidler og spredeutstyr
- Jord, vannmiljø og drikkevann
- Håndtering og lagring av plantevernmidler
- Indikatorer

Forsvarsbygg:
Forsvarektoren jobber kontinuerlig med å redusere sin miljøpåvirkning. Vi har mye kompetanse internt og vi utvikler stadig ny gjennom prosjekter og FoU. Dette arbeidet blir vi å fortsette med både på kort og lang sikt. Vi ser fordel av at andre sektorer også utvikler sin kunnskap og på den måten bidrar til raskere metodeutvikling.

Tiltak:
- Redusere miljøpåvirkning ved å identifisere forurensede lokaliteter og gjøre tiltak der det er nødvendig.

<p>innen 2030. I produktforskriften er det forbud mot omsetning av enkelte engangs plastprodukter som trådte i kraft 3. juli 2021.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Redusere miljøavtrykket til Forsvaret uten at det går utover kvaliteten på deres aktiviteter - Sanere forurensede arealer tilbake til bruksformålet. - Redusere mengde PFAS til omgivelsene. - Bevare naturmangfold og bekjempelse av fremmede arter, her trenger vi tilstrekkelig personell i forvaltningen slik at rammevilkår blir fulgt og verneformål blir ivaretatt eller utviklet. - Sikrer avklart arealbruk for Forsvarektoren. <p>Alle disse tiltakene må sikres forutsigbare økonomiske rammer slik at det kan blir gjennomført.</p> <p>Statens vegvesen: Vann/jord: Bedre renseløsninger med bl.a. to-trinns rensing i noen tilfeller, vil kunne gi noe økt effekt. Økt innsats i drift av eksisterende renseløsninger for å sikre god funksjon, er et enkelt og lite kostbart tiltak som kan være aktuelt. Optimalisering av salting i driftskontrakter kan bidra til redusert saltbruk. Bedre håndtering av sprengsteinmasser for å hindre avrenning av nitrogen er et aktuelt tiltak. Ev. utvidet bruk av pålegg og krav om utslippstillatelser vil virke skjerpene og øke andelen av renseløsninger.</p> <p>En kritisk gjennomgang i bruk av andre kjemikalier i anleggsfase og i drift og vedlikehold kan bidra til redusert påvirkning på vann og jord. Virkning på kort og lengre sikt har hovedsakelig med skalering av tiltakene å gjøre.</p> <p>Luft: Overgang til el-biler, samt at det vil bli begrensninger på fossile energikilder vil gjøre det mulig å nå nasjonale mål for NO2. For svevestøv kreves det ytterligere tiltak. Videreføring av bytransportpolitikk for mer miljøvennlig transport i byområder vil virke på sikt.</p> <p>Plast: Mindre trafikk på vei vil kunne bidra til redusert spredning av mikroplast. Bedre renseløsninger.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Forbud mot kreosot vil være effektivt for å forhindre kreosotavrenning til grunnvann. Imidlertid kan det gis dispensasjon for bruk av kreosot i kraftledningsstolper.</p> <p>Det bør gjøres kartlegging av forurensning fra energiproduksjonsanlegg. Det inkluderer blant annet oppsamlet blåsesand og lekkasje av mikroplast. Kartlegging bør gjøres for å se om det er behov for å stille miljøkrav.</p>
<p>B) Eksisterende tiltak og virkemidler som kan gi bedre effekt enn i dag dersom de gjennomføres/brukes i større omfang og/eller forvaltes på en annen måte</p>	<p>Landbruksdirektoratet:</p>

Viktig spørsmål som burde kartlegges i bedre detalj, da det er viktig med målrettede tiltak brukt på en ressurseffektiv måte.

Forurensingstiltakene under RMP og SMIL vil gi større effekt dess flere som velger å ta i bruk tiltakene. Iverksetting av regionale miljøkrav på en større skala, spesielt ut over Oslofjord-området, vil bidra til bedre opprettholdelse av natur rundt og i jordbrukslandskaper. Innføring av regionale miljøkrav i flere fylker vil medføre redusert avrenning fra jordbruket og øke muligheten til å nå vannmiljømålene. Samtidig vil økt bruk av SMIL og RMP midler til å underbygge iverksetting av regionale miljøkrav kunne skje på bekostning av andre miljøtiltak og andre økosystemer enn vann dersom de økonomiske rammene til disse ordningene holdes uendret. Rammene er økt betydelig de siste årene.

Mattilsynet:

Tiltakene i handlingsplanen er gjennomarbeidede og godt avstemt mellom hva som kan være realistisk for næringen, politiske ambisjoner og faglig forsvarlig. Ved å gjennomføre disse tiltakene vil effekten bli svært god.

Forsvarsbygg:

Forsvarsbygg bør sikres finansiell forutsigbarhet for å fortsette arbeidet nevnt i punkt A. Med rammer for både nedlagte og aktive områder på eid/leid grunn.

Sektoren er avhengig av å følge den teknologiske utviklingen for laser, ammunisjon og substitusjon av kjemikalier. Om vi kan bidra til at denne utviklingen går raskere vil det kunne være positivt for miljøbelastningen for sektoren.

Statens vegvesen:

Prioriteringer som gjøres på overordnet nivå i NTP av prosjekter har virkning på natur og klima. Forsterking av tiltak for å nå målet om nullvekst i persontransport med bil i byområder påvirker all forurensning som øker med økt trafikkmengde og vil være positivt.

Strengt krav og vilkår i kontrakter (ut fra hva som er mulig i de ulike kontraktsformene) kan være med på å drive bransjen i riktig retning. Det vil gjelde både for anlegg og i drift av veg. Bruk av differensierte fartsgrenser vinter og barmark vil påvirke tiltak for trafikksikkerhet og dermed salting.

Støy og luftkvalitet: Ytterligere tiltak for mindre trafikkvekst/reduksjon i trafikkmengde, bedre rengjøring og støvdemping o samt redusert fart

Plast: Kontraktskrav om bruk av stålfiber i sprøytebetong i stedet for plastfibre samt oppsamling av plast ved utfylling i sjø og vassdrag vil bidra til å begrense plastforsøpling og mikroplastforurensning.

Nedfresing av veioppmerking for å redusere slitasje og utslipp av mikroplast.

		<p><i>Kommentarer fra Nye Veier:</i> Det kan være potensiale for bedre effekt av eksisterende renseløsninger for oppsamling og rensing av veivann/tunnelvann/overvann; dette kan gjelde utforming, vedlikehold, valg av type renseløsning og videreføring av erfaringer, og det kan gjøres gjennom innhenting/systematisering av erfaringer, forbedring av faktisk funksjon og justering av håndbokskrav. Det kan vurderes krav til at renseløsninger også skal holde tilbake mikroplast, samt krav til overvåkning av mikroplast fra renseløsninger/veivann.</p> <p>Trafikkmengde og hastighet, samt bruk av piggdekk/type dekk, har betydning for mikroplast, og er faktorer som kan vurderes regulert, eksempelvis vurdere forbedring av selve dekkene for å redusere mikroplast og skadelige kjemikalier. Også annen bruk av plast ifm vei bør vurderes, eksempelvis veimerking og bruk av plastmaterialer som fiberduker. Forurensning vil generelt reduseres med lavere trafikkmengde og hastighet.</p> <p>Økt/tettere oppfølging av krav knyttet til forurensning (eksempelvis utslippstillatelser, forurenset grunn/sediment og kjemikalier) og kompetanseheving/tverrfaglighet kan gi bedre etterlevelse og dermed økt måloppnåelse. Gjelder både utbygging og driftsfase.</p> <p>Gjennomføring av overvåkning og etterundersøkelser, samt sammenstilling av disse resultatene på tvers av prosjekter. I kombinasjon med informasjon om gjennomførte tiltak vil det gi mer kunnskap om hvilke tiltak som har størst effekt (kost-nytte). Sammen med erfaringsoverføring på tvers av aktører kan dette gi bedre effekt av tiltakene som gjennomføres.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ikke relevant</p>
<p>C) Hvilke positive og negative virkninger har tiltakene og virkemiddelbruken beskrevet over for klima og klimatilpasning</p>		
	<p>Klima og klimatilpasning: Tiltakene innen kjemikaliregulering vil først og fremst ha en positiv effekt på naturmangfold gjennom redusert forurensning av miljøet med farlige stoffer. I noen tilfeller (f.eks. F-gasser som kjølemedier) kan imidlertid stoffene også være drivhusgasser som bidrar til klimaeffekter, og i disse tilfellene vil tiltakene også være bra for klimaet.</p> <p>Virkemidlene for emballasje, emballerte produkter og enkelte engangs plastprodukter forventes å gi en positiv effekt på klima gjennom redusert bruk av plast og økt bruk av materialgjenvunnet plast.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Flere SMIL og RMP tiltak har synergisk effekt på både forurensning og klimatilpasning. Som for eks fangvekster som reduserer erosjon og avrenning og samtidig øker karbonbinding. Det samme for grastiltak inkl. kantsoner. Andre tiltak over SMIL og RMP har en mer direkte effekt mot klimagassutslipp som dekke over gjødsellager eller miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Gjenåpning av bekker og etablering av våtmarksområder som er finansiert over SMIL også bidrar til å redusere faren for flom og skredd.</p> <p>Forskriften om nydyrking er viktig for å redusere klimagassutslipp fra myr.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: <i>Ikke utfyllt</i></p>

	<p>Statens vegvesen: Vann: En økt andel rensbassenger/renseløsninger vil gi noe mer volum til fordrøyning av overvann. Rensbasseng kan også redusere konsekvenser av økte nedbørsmengder/styrtnedbør.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: SF₆ er en ekstremt potent klimagass. Utfasing av denne gassen i energianlegg vil gi et positivt bidrag for å forhindre videre klimagassutslipp</p>
D) Tiltak og virkemidler som bør videreføres	
De internasjonale virkemidlene på kjemikalieområdet har stor effekt da kjemikalier produserer, brukes og distribueres for et internasjonalt marked. Miljøgifter transporteres videre over landegrensene og adresseres derfor mest effektivt i en internasjonal sammenheng.	<p>Landbruksdirektoratet: Alle eksisterende tiltak og virkemidler bør videreføres.</p> <p>Mattilsynet: Tiltakene er vedtatt og vil bli videreført.</p> <p>Forsvarsbygg: - Alle under punkt A bør videreføres. - Fortsette god internkontroll for å fange opp endringer/behov. - Økt samhandling og kompetanseheving.</p> <p>Statens vegvesen: Vann/jord: Det er behov for å videreføre en bred miks av kunnskapsbaserte tiltak for i sum å bidra til å komme nærmere de oppsatte målene. Alle kan videreføres. Luft og støy: Ytterligere tiltak for trafikkreduksjon, se pkt. 4.1.B og lavere fart, vil gi bedre luftkvalitet, mindre klimautslipp og mindre behov for nedbygging av natur</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Forbud av bruk av enkelte kjemikalier - så lenge det er teknologi som gjør at det finnes alternativer. Pålegg om oppsamling av forurensning bør vurderes der det er lekkasje eller utslipp fra energiproduksjonsanlegg.</p>
Tiltak og virkemidler for plastemballasje og engangs plastprodukter bør videreføres. Det forventes at eksisterende og forslåtte virkemidler og tiltak vil redusere avfallsmengde, øke materialgjenvinning og redusere forsøpling.	
E) Eksisterende tiltak og virkemidler som trolig vil være utilstrekkelige eller mindre effektive for å nå målet	
Det er vanskelig å trekke frem konkrete eksisterende tiltak som ikke er tilstrekkelige. Alle tiltak bidrar sammen til en helhet som forhåpentlig virker ganske bra, mens hver for seg kan jo tiltakene sees på som utilstrekkelige. Det er helst der hvor tiltak mangler at ytterligere krefter bør settes inn.	<p>Landbruksdirektoratet: Frivillig gjennomføring av tiltak på hver enkelt gård krever betydelig innsats med kunnskapsbygging, informasjon og veiledning dersom målene skal kunne nås. Tydeligere nasjonale mål og forventninger om å utrede og eventuelt iverksette regionale miljøkrav vil bidra til å nå målet. SMIL og RMP har fått tiltak rettet mot forurensning av plantevernmidler. SMIL har fått tiltak rettet mot punktkilder i jordbruket.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: Den finansielle usikkerheten begrenser fremdriften og i noen grad effektiviteten og synergier med andre prosjekter.</p> <p>Statens vegvesen:</p>

		<p>Vann: Krav i utslippstillatelser bør i større grad tilpasses resipientene og ikke medføre unødig høye kostnader til krevende anlegg både å bygge og drifte uten tilstrekkelig nyttevirkning. Luft: Det er nødvendig med flere tiltak i kombinasjon for å nå målet, da enkelte tiltak alene ikke er nok.</p>
		<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ikke relevant</p>
	<p>F) Mangler det generelt tiltak og virkemidler for å kunne nå målet, eller mangler din sektor tiltak og virkemidler til å nå målet?</p> <p>Kjemikaliereregulering er en kontinuerlig prosess ettersom nye stoffer kontinuerlig innføres på markedet, samtidig som det også stadig avdekkes ny kunnskap om gamle kjemikalier.</p> <p>Arbeidet etter vannforskriften (EUs vanddirektiv) medfører at regionale vannforvaltningsplaner med tiltaksprogrammer oppdateres hvert sjettede år, for å nå målene om kjemisk tilstand (miljøgifter) og økologisk tilstand (her inngår næringsstoffer og forsuring). I de oppdaterte vannforvaltningsplanene for årene 2022-2027 er det en rekke tiltak mot forurensning av vannmiljøet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 321 tiltak mot forurensning fra industri og forurenset grunn eller sjøbunn • 1076 tiltak mot forsuring (avbøtende tiltak mot effekten av sur nedbør) • 2479 tiltak mot forurensning fra avløp • 3173 tiltak mot forurensning fra jordbruk 	<p>Landbruksdirektoratet: Det mangler kunnskap om tiltak som kan brukes mot nitrogentap fra grøfteavrenning, spesielt tiltak som kan rense grøfteavrenning. Fangdammer som pt bygges er ikke egnet til å rense nitrat fra grøfteavrenning.</p> <p>Det er behov for økt kartlegging av punktkilder i jordbruket, tiltak for redusert avrenning fra punktkilder og økt innsats mot punktkildene.</p> <p>Det er behov for økt bruk av integrert plantevern og flere tiltak over RMP og SMIL for alternative bekjempelsestiltak og redusert forurensning fra plantevernmidler.</p> <p>Det er lite kunnskap om plastforurensning i Norge og egnede tiltak. I jordbruket er det spesielt plast fra rundballer som krever oppmerksomhet.</p> <p>Det er behov for kartlegging av skogbrukets påvirkning på vannmiljø og andre økosystemer og oppfølging av dette.</p> <p>Mattilsynet: Ikke utfyllt</p> <p>Forsvarsbygg: Det finansielle må sikres gjennom forutsigbare rammer over år.</p> <p>Statens vegvesen: Luft og støy: Tiltakene og virkemidlene finnes. Vann: Det finnes virkemidler for å øke måloppnåelsen, men de er i konflikt med andre samfunns mål</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Nei, det er generelt lite forurensning fra energianlegg, og man søker å forhindre dette gjennom vilkår. Nye typer energiproduksjon bør også kartlegges med fokus på potensiell fare for forurensning. (eks mikroplast lekkasjer, forurensning og partikkelutslipp fra avfallsforbrenning, bioenergi etc)</p>
<p>4.2 Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?</p>	<p>A) Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå målet på kort sikt (til 2030) og på lengre sikt (2050).</p> <p>Det viktigste i denne sammenhengen vurderes å være å sammenstille de målene (og indikatorene) som allerede finnes i ulike avtaler for deretter å kartlegge om det er noen hull som må fylles med nye tiltak og virkemidler.</p>	<p>Landbruksdirektoratet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er behov for økt kunnskap om effektive tiltak mot nitrogentap fra grøfteavrenning. Norske fangdammer er i dag ikke egnet til å rense nitrat fra grøfteavrenning.

Forhandlinger om en internasjonal avtale mot plastforurensning pågår. Avhengig av ambisjonsnivået i den endelige avtalen, vil dette være avgjørende for å forhindre og redusere plastforurensning globalt.

- Det er behov for økt kunnskap om punktkilder fra jordbruket og oppfølging av dette. Det er også behov for finansieringsmulighet over SMIL for tiltak mot avrenning fra punktkilder.
- Det er behov for økt kunnskap og overvåking av plantevernmidlavrenning og kunnskap om effektive tiltak mot avrenning og som erstatter eller reduserer bruken av kjemiske plantevernmidler. Det er også behov for stimuleringstilskudd (RMP og SMIL) for bruk av alternative bekjempelsestiltak og redusert avrenning av plantevernmidler.
- Det er lite kunnskap om plastforurensning i Norge og hva som er egnede tiltak for dette. I jordbruket er plast fra rundballer hovedkilden.
- Det er behov for kartlegging av skogbrukets påvirkning på vannmiljø og andre økosystemer og oppfølging av dette.

Mattilsynet:

Handlingsplanen vil trolig bli revidert og forlenget for en ny periode fra 2025.

Forsvarsbygg:

Det er å anta at det vil være behov for nye tiltak etter hvert som kunnskapen øker og myndighetenes krav endres. Skal Forsvarssektoren bidra må den økonomiske forutsigbarheten være på plass både til preventive tiltak og opprydning i etterkant.

Statens vegvesen:

En mer omfattende endring av transportmiddelfordeling, vil kunne påvirke måloppnåelse på kort og lengre sikt. Sterkere virkemidler for å hindre/begrense arealbruk som medfører økt transportbehov vil også bidra positivt mhp å redusere forurensning. Det vises til nærmere beskrivelse under faktaarket for Mål 1-del 2 pkt 4.2.

Luft: Trolig ikke behov for nye dersom de eksisterende mål følges opp med tilstrekkelige tiltak.

Jord/vann/plast: Øke kunnskapsgrunnlaget om kilder, spredning og renseløsninger for mikroplast. Stille spesifikke krav for å redusere bruken av plast i alle kontraktsmaler (alternative materialer til plast) og sikre forsvarlig håndtering av plast og plastavfall i hele verdikjeden. Behov for å utvikle metoder og renseløsninger for å redusere avrenning av nitrogen fra massehåndtering og anleggsvirksomhet. I tunneler som ikke har renseløsninger for tunnelvaskevann bør det gjennomføres en miljørisikovurdering knyttet til resipientens sårbarhet, og gjøres tiltak (oppsamling, rensing) der det er behov for det.

Norges vassdrags- og energidirektorat:

	Det kan være behov for nye virkemidler for forurensningskilder som i dag ikke er godt kartlagt eller for nye energianlegg. Vi ser ikke noe stort behov for nye virkemidler på eksisterende energianlegg, da det allerede gjøres mye for å forhindre forurensning fra energianlegg.	
B) Hvilke oppgaver og ansvar bør nasjonale og regionale myndigheter ha, hva bør kommuner gjøre, og hva kan forventes av befolkningen?		
<p>Forbrukere kan påvirke ved å etterspørre trygge produkter uten farlige stoffer når de handler. Dette vil medføre mindre industriell bruk og utslipp av slike stoffer fra produksjonsfasen og lavere mengder av stoffene i avfallsfasen. Samtidig er det vanskelig for forbrukere å ha oversikt over et så teknisk område, så reguleringer av kjemikalier i produkter må være hovedtiltak når det gjelder kjemikalier i produkter.</p> <p>For å forhindre, redusere og arbeide for å eliminere plastforurensning er det viktig at miljøforvaltningen følger opp regelverkene beskrevet i ark 1, boks 3.2.</p> <p>Dersom miljømålene for god kjemisk og økologisk tilstand i vannmiljøet skal nås i 2030, forutsettes videreutvikling av regelverket, herunder revisjon av gjødselvereforskriften.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Regionale myndigheter har, når behovet er identifisert, ansvar for å iverksette regionale vannmiljøkrav.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forsvarssektoren forholder seg til de myndigheter/kommuner som får tildelt oppgaver knyttet til denne måloppnåelsen uten å ha meninger om hvilket nivå det legges til. Det viktigste er at de har ressurser til å behandle sakene og følge de opp med tilstrekkelig ressurser og kompetanse. - Det kan ikke forventes at befolkningen bidrar i det store på eget initiativ. Det er lurt med en kompetansehevning og økt forståelse hos kommuner og befolkning for å oppnå ønskede resultater. <p>Statens vegvesen: Dette er i stor grad et politisk spørsmål. Slik vi ser det kan det være nødvendig å flytte ansvar og myndighet fra lokale myndigheter til regionale og nasjonale myndigheter. Vi viser til utredning fra Holth og Winge og OsloMet om maktfordeling og kontroll innen arealforvaltningen⁶. Prioriteringer som gjøres på overordnet nivå i NTP og virksomhetenes egen porteføljestyring og innen bytransportpolitikk, har virkning på natur, klima og forurensning pga biltrafikk. Forsterking av tiltak for å nå målet om nullvekst i persontransport med bil i byområder påvirker all forurensning som øker med økt trafikkmengde og vil være positivt. Det er behov for videreføring av samarbeide mellom sektorer og forvaltningsnivåer for å nå mål om mer miljøvennlig transport i byområder</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ikke relevant</p>	
	C) Positive og negative virkninger av tiltakene og virkemiddelbruken over for klima og klimatilpasning	
	Se punkt 4.1 C.	<p>Landbruksdirektoratet: Flere SMIL- og RMP-tiltak har synergisk effekt på både forurensning til luft og vann og klimatilpasning. Økt iverksettelse av disse vil bidra til klimatilpasning og redusert klimagassutslipp. Utover SMIL og RMP vil det være vanskelig å koble de nye foreslåtte virkemidlene/tiltakene mot klimatilpasning.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p>

⁶ Maktfordeling og kontroll innen arealforvaltningen, Holth & Winge og Gro Sandkjær Hanssen, juni 2023

		Forsvarsbygg: Vi tror det har en minimal påvirkning klima.
		Statens vegvesen: Luftkvalitet: Se 4.1.B.
		Norges vassdrags- og energidirektorat: En reduksjon i bruk av SF ₆ vil være positivt for klimaet
4.3 Forutsetninger for vellykket gjennomføring av tiltak og virkemidler	<p>A) Hvilke forutsetninger (for eksempel ressurser, politikk, lovverk, samfunnsendringer, tverrsektorielt samarbeid) og hvilken forvaltningspraksis må være på plass for at en skal kunne gjennomføre tiltakene og virkemidlene over?</p> <p>For regulering av kjemikalier er det en forutsetning for arbeidet internasjonalt at etablert politikk på området videreføres sammen med tilsvarende prioritering av ressurser. Samarbeid på tvers av sektorer, kompetanse og forvaltningsnivåer er også viktig for å oppnå relevante og målrettede tiltak.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Kunnskap, engasjement, ressurser, juridiske virkemidler, regional og nasjonal koordinering av innsats.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: -Balanse mellom opprydding og naturmangfold. -Politisk vilje. -Finansiering. -Tilstrekkelige ressurser hos miljømyndigheter/ saksbehandlingsledd -Avklaring av ansvarlig miljømyndighet i enkeltsaker</p> <p>Statens vegvesen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vann/jord: Tydelige nasjonale fellesføringer (politisk og juridisk) bør følges opp med sektorvise krav. Ulike sektorer og forvaltningsnivåer må samarbeide for å finne nye løsninger. • Luft og støy: Det er en forutsetning at det tilrettelegges for effektiv arealbruk som reduserer inngrep og transportbehov med privatbil, gang/sykkel/kollektivt og ytterligere renhold av veier. <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: For å redusere bruken av SF₆ må teknologien forbedres slik at man finner effektive alternativer til denne gassen</p>
		<p>B) Gitt at tiltakene og virkemidlene som er foreslått over, skal iverksettes, hvordan kan din sektor legge til rette for og hva kan din sektor gjøre for å sikre at disse blir gjennomført?</p>
	<p>På kjemikalieområdet er forslaget at allerede eksisterende tiltak og prioriteringer videreføres. Viktig for videre arbeid blir dermed først og fremst å fortsette tilrettelegging og samarbeid på vanlig måte.</p> <p>Dersom miljømålene for god kjemisk og økologisk tilstand i vannmiljøet skal nås i 2030 vil det være behov for økt innstas i kommunene for opprydding av utslipp fra avløp (kommunalt og spredt), og generelt tilstrekkelig</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Videreføre og styrke arbeidet med informasjon og utvikling av enda mer målrettede virkemidler rettet mot redusert avrenning.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prioritering gjennom finansiering og rapportering vil legge til rette for at tiltak blir gjennomført. - Økt samarbeid innad i sektoren kan sikre måloppnåelse uten vesentlige negative konsekvenser for Forsvaret, men det forutsetter at sektoren har

	<p>finansiering av miljøtiltakene i de godkjente vannforvaltningsplanene 2022-2027.</p>	<p>muligheter for oppgaveløsning, kompetanse, tilstrekkelig finansiering og ressurser.</p> <p>Statens vegvesen: Ulike konkrete tiltak/krav kan forholdsvis raskt bli implementert i kontrakter m.v. Det vil ta noe lenger tid før de blir synlige i konkrete prosjekter. I drift kan det ta noe lenger tid å innføre nye rutiner grunnet kontraktsforhold (5-årige kontrakter og endringer i kontraktperioden er kostbart), og avklaring av metoder. Omprioritering av prosjekter vil kreve noe tid for avklaring og forankring. Vegsektoren kan iverksette både enkelte konkrete tiltak og mer systembaserte endringer og omprioriteringer av investeringer.</p> <p>Vann/jord: Samferdselssektoren kan bli bedre til å stille krav om miljøvennlige løsninger og hindre spredning av forurensning, plast, mikroplast og avfall gjennom kontraktsmaler som sikrer dette.</p> <p>Luft og støy: Ytterligere renhold av veier er et aktuelt tiltak. Viser ellers til tidligere omtaler av transportpolitikk for by- og tettstedsområder, og behov for samarbeid mellom sektorer og forvaltningsnivåer for å følge opp tiltak for å nullvekstmålet (byvekstavtaler og øvrige tiltak).</p> <p>Generelt gjelder at ekstra kostander og nytte må vurderes av alle nye krav.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: NVE følger hele tiden med på teknologiutviklingen og har allerede gitt tillatelse til utprøving av SF₆-frie transformatorstasjoner.</p>
<p>4.4 Måloppnåelse</p>	<p>Hva mangler ev. for å kunne måle progresjon mot målet og effekt av tiltakene og virkemiddelbruken? Trengs det ny kartlegging, overvåking, nye systemer eller annen kunnskap?</p> <p>Sammen med mål i en internasjonal avtale bør det fra internasjonalt nivå utvikles indikatorer som er tenkt å skulle kunne måle progresjonen mot målet. Disse kan være basert på globale målinger og tall, men kan også være delt opp i regionale og nasjonale målinger som det for eksempel rapporteres fra nasjonalt. Først når den internasjonale avtalen har beskrevet hvordan de har tenkt å måle progresjonen mot målet kan de enkelte landene vurdere om de har de dataene som trengs eller om nye måleserier må initieres.</p>	<p>Landbruksdirektoratet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formåls effektiviteten til SMIL-tiltak er per i dag ikke analysert, men kan gi viktig grunnlag for videreutvikling av tilskuddsordningen. Miljøstatistikken kan i enda større grad benyttes for å avdekke relevante trender og som grunnlag for å anbefale målrettede tiltak. • Det er behov for kunnskap om tiltak som kan brukes mot nitrogentap fra grøfteavrenning, spesielt tiltak som kan rense grøfteavrenning. Norske fangdammer er ikke egnet til å rense nitrat fra grøfteavrenning. • Det er behov for økt kunnskap om punktkilder i jordbruket, og mer kunnskap om målrettede tiltak for redusert avrenning fra punktkilder. • Det er svært lite oppmerksomhet og kunnskap om plastforurensning i Norge og egnede tiltak. I jordbruket er plast fra rundballer hovedkilden. • Det er behov for kartlegging av skogbrukets påvirkning på vannmiljø og andre økosystemer og oppfølging av dette.

		<ul style="list-style-type: none"> • Det er behov for økt kunnskap om plantevernmidler og om egnede tiltak mot avrenning av plantevernmidler og tiltak som kan erstatte eller redusere bruken av kjemiske plantevernmidler. <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: Vi har ingen krav til en overordnet rapportering og vi har derfor heller ikke systemer for å gjøre dette.</p> <p>Statens vegvesen: Det er behov for ressurser for overvåking av jord og vann, samt til kunnskapsutvikling mtp. effekter og virkninger av mikroplast, luft, lys og støy, kjemiske stoffer fra bildekk, asfalt, og øvrig forurensning på økosystem. Det er lite av annen overvåking som fanger opp parametere knyttet til påvirkning fra veg.</p> <p>For luftkvalitet er det et godt etablert målenettverk for å måle forurensningsnivå.</p> <p>For støy gjennomføres det støykartlegginger hvert 5. år etter forurensningsforskriften.</p> <p>Bytransportpoltikk følges opp gjennom eget indikatorsett.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Reduksjon i bruk av kjemikalier er lett målbart</p>
<p>4.5 Vurdering av situasjonen i 2030 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn</p>	<p>Ettersom naturavtalen har valgt å vedta et mål på dette området bør det være en utilstrekkelig tilstand i dag og behov for å innføre tiltak. Hvorvidt dette blir forbedret til 2030 og 2050 avhenger av hvordan det legges opp til at målet skal nås og hvordan det skal måles. Dette må avtalen selv vurdere på et relevant tidspunkt. Farlige stoffers påvirkning på natur er imidlertid utfordrende og komplisert å måle da en målt effekt kan ha flere ulike årsaker, og det i tillegg kan være stor treghet i systemet fra et tiltak innføres til man faktisk vil se en forbedret tilstand i miljøet (noen farlige stoffer kan eksistere i miljøet i flere tiår).</p> <p>For plastemballasje og plikten til å materialgjenvinne denne, forventer vi at kravene i avfallsforskriftens kapittel 7 nås. Det vil være et viktig bidrag for Norges oppnåelse av Kunming-Montreal målet på plast.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Flere vannforekomster oppnår bedre økologisk tilstand som følge av redusert forurensning fra jordbruket og skogbruket.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: Med tilstrekkelig finansiering både hos oss og miljømyndigheter vil vi oppnå målet innen 2030.</p> <p>Statens vegvesen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vann/jord: Det forventes en fortsatt negativ utvikling på vannmiljø fra avrenning som ikke lar seg fange opp og renses. • Luft: Middels mulighet for måloppnåelse av nasjonale mål ettersom målene blir strengere og trafikkmengden er økende. • Støy: Liten mulighet for måloppnåelse. • Plast: Tross økt kunnskap om tilsetningsstoffer i bildekk og deres toksisitet i jord og vann forventes en fortsatt negativ utvikling i påvente av bedre renseløsninger og regulering av bildekkbransjen. <p>Norges vassdrags- og energidirektorat:</p>

	For enkelte engangsprodukter i plast og utstyr i plast fra fiskeri og akvakultur, vil gjeldende og kommende nasjonalt regelverk bidra til redusert bruk av og forsøpling av plast.	NVE forventer mindre forurensing fra energianlegg frem mot 2030
4.6 Vurdering av situasjonen i 2050 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn	Se punkt 4.5.	<p>Landbruksdirektoratet: Flere vannforekomster oppnår bedre økologisk tilstand som følger av redusert forurensning fra jordbruket og skogbruket.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: Med tilstrekkelig finansiering både hos oss og miljømyndigheter vil vi oppnå målet innen 2050.</p> <p>Statens vegvesen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vann/jord: Mest sannsynlig det samme som for på kort sikt. En fortsatt noe negativ utvikling. • Luft: Middels mulighet for måloppnåelse da effektiv arealbruk som reduserer inngrep og transportbehov med privatbil forventes å virke på trafikkveksten, teknologi for rengjøring av veier er blitt bedre og fossile kjøretøy forventes å være faset ut. • Støy: Liten mulighet til måloppnåelse, men usikker på relevans for målet. • Plast: Stor mulighet for måloppnåelse med bedre kunnskapsgrunnlag og streng regulering av bildekkbransjen <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: NVE forventer mindre forurensing fra energianlegg frem mot 2050</p>
4.7 Har Norge særlig gode eller dårlige forutsetninger for å nå dette målet?	Sammenlignet med en del andre land, har Norge i flere sammenhenger mindre konkrete utfordringer med forurensning av farlige stoffer. Dette kan blant annet skyldes at vi har lavere tetthet av industri enn en del andre land. Samtidig er Norge å anse som et mottakerland for langtransportert forurensning. En del miljøgifter følger den marine næringskjeden og ender i fisk og fiskespisende dyr som isbjørn. Nordområdene er også utsatt da enkelte forurensninger som følger luftveien kan kondensere og falle ned i kalde strøk.	<p>Landbruksdirektoratet: Delvis. Norge har nok ressurser til å kunne finansiere kunnskapsgrunnlag, overvåking, kartlegging og gjennomføring av tiltak. Det er behov for prioritering også av andre forurensningskilder enn næringsavrenning og spesielt overflateavrenning fra åpen åker. Det er også behov for økt formidling av kunnskap og mulige tiltak til kommunene slik at de kan håndtere eksisterende og nye oppgaver.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Norge har gode økonomiske forutsetninger. Vi er en nasjon med høy tillit til stat og regelverk. Demokrati med lite korrupsjon. Befolkningen har generelt høy kompetanse og har også noe erfaring og kompetanse innen naturrestaurering og ivaretagelse av natur. - Norge har et godt lovverk fra før som kan bygges på for bedre ivaretagelse av naturmangfold. - Teknologiutvikling. - Er det politisk vilje til å gjennomføre dette målet?

		<p>Statens vegvesen: Samferdselssektoren er en betydelig offentlig aktør og kravstiller i bygg- og anleggsnæringen, og kan være en pådriver for innovasjon og markedsutvikling for mer sirkulære løsninger. Den påvirker videre andre næringer som bl.a. prosessindustrien og varehandel. Samtidig er utbygging og utvikling av samferdsel i et kupert og krevende terreng, en årsak til fortsatte mål- og interessekonflikter selv om dette gjøres skånsomt.</p> <p>Luft: Norge har ressurser og systemer for å gjennomføre tiltakene, dersom det er politisk vilje.</p> <p>Samferdselssektoren og kommunesektoren har betydelige oppgaver og ansvar mht gjennomføring av bytransportpolitikk og gode forutsetninger for å lykkes.</p> <p>Det må gjøres kost/nyttevurderinger av aktuelle tiltak.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Energisektoren i Norge bør ha gode forutsetninger for å nå målet</p>
<p>4.8 Konklusjon</p>	<p>Gitt vurderingene i del 4, oppsummer kort i hvilken grad (lav-middels-høy) Norge vil være i stand til å nå Kunming-Montreal-målet?</p> <p>Sammen med mål i en internasjonal avtale bør det fra internasjonalt nivå utvikles indikatorer som er tenkt å skulle kunne måle progresjonen mot målet. Deretter kan de enkelte landene vurdere om de har de dataene som trengs eller om nye måleserier må initieres.</p> <p>Norge er part i ulike globale konvensjoner og rammeverk som har mål som mer eller mindre faller sammen med Kunming-Montreal mål 7. Det vil være muligheter for synergi ved å se alle disse i sammenheng, samtidig som det er viktig å unngå dobbeltarbeid/dobbelrapportering.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Lav: Målet om å bla halvere forurensning fra pesticider og næringsstoff mm vil ikke nås innen 2030 uten økt innsats. Det er stor kunnskapsmangel om ulike forurensningskilder og egnede tiltak.</p> <p>Mattilsynet: <i>Ikke utfyllt</i></p> <p>Forsvarsbygg: Vi tror det er fullt mulig å ha høy måloppnåelse dersom forutsetningene legges til rette (se pkt. 4.7).</p> <p>Statens vegvesen: På noen områder vil vi kunne nå målene, men trolig ikke alle. Når det gjelder plastavfall og mikroplast vil vi trolig se en økning i mikroplast i miljøet pga. at det tar tid med spredning, og vi har trolig ikke sett resultater av tidligere spredning av plast. Også forekomst av øvrige miljøgifter i jord og vann har vi trolig ikke avdekket alle forekomster og nivåer av ennå, eller effektene av disse. Luft: Norge vil i middels til høy grad være i stand til å nå målene for luftkvalitet.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: <i>Ikke utfyllt</i></p>